

3^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»**ΚΡΙΤΗΡΙΟ 20584****A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****[Ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον]**

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ευαγγελίας Χατζημιχαήλ, ψυχολόγου του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2020 στην ιστοσελίδα του Δήμου Ρόδου (<https://www.rhodes.gr>).

Ο ρατσισμός ως φαινόμενο δεν είναι κάτι καινούργιο. Αντίθετα, από τις πρώτες κιόλας κοινωνίες (βλ. αρχαίοι Έλληνες) οι άνθρωποι ήταν χωρισμένοι σε ομάδες και διαχωρίζαν τους «δικούς» τους από τους «άλλους». Ο ρατσισμός αντιπροσωπεύει την επίκτητη¹ τάση των ανθρώπων να εντάσσονται σε ομάδες και κατ' επέκταση, να διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι από το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ικανότητες κλπ. Ειδικά στη σημερινή κοινωνία όπου συμβιώνουν άνθρωποι πολλών διαφορετικών εθνικοτήτων, οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες, ΑΜΕΑ, ψυχικά ασθενείς κλπ. οι περιπτώσεις ρατσισμού και άνισης μεταχείρισης είναι πολλές. Η διαφορετικότητα μιας ομάδας την οδηγεί σε μια διακριτή κατηγορία, στην οποία συχνά αποδίδεται μια υποτιθέμενη κατωτερότητα ή επικινδυνότητα. Επομένως, θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε πως ο όρος ρατσισμός αναφέρεται στις πράξεις, τις συμπεριφορές και τους λόγους (από πρόθεση ή όχι) εκ μέρους μιας μερίδας ανθρώπων εναντίον όσων είναι «διαφορετικοί».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και τους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις της κοινωνίας μας διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον, αποτελώντας καθρέπτη της κοινωνίας μας. Σε όλα τα δημόσια σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, τις αξίες και τις ιδέες, τις ειδικές ικανότητες, τις μαθησιακές δυσκολίες, τις μαθησιακές επιδόσεις κλπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός εκφράζεται με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία. Όλοι μας λίγο πολύ έχουμε υπάρξει έστω μία φορά στη ζωή μας θύματα, θύτες, ή απλά παρατηρητές

¹ επίκτητη: αυτή που δεν την έχουμε εκ φύσεως αλλά την αποκτούμε στην πορεία της ζωής μας.

του σχολικού ρατσισμού, ενώ είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως ο ρατσισμός, με όποια μορφή και αν εκδηλώνεται, πλήττει ψυχολογικά και ανεξαιρέτως, θύτη, θύμα, μάρτυρες και κοινωνικό σύνολο. Στην περίπτωση δε του θύματος, δημιουργείται έντονη δυσφορία, στρες, και αίσθημα κατωτερότητας τα οποία έχουν ολέθριες συνέπειες τόσο για το ίδιο το άτομο όσο και για το οικογενειακό του και σχολικό περιβάλλον.

[...] Το φαινόμενο του σχολικού ρατσισμού δυστυχώς έχει μεγάλες διαστάσεις στη σημερινή κοινωνία. Τρόποι να προληφθεί ή/και να αντιμετωπιστεί υπάρχουν και είναι εφικτοί. Για όλα υπάρχει τρόπος, αρκεί οι ίδιοι οι άνθρωποι να διακατέχονται από αγάπη, ενσυναίσθηση, διαλλακτικότητα και ανεκτικότητα απέναντι σε κάθε συνάνθρωπό τους. Ας θυμηθούμε τα λόγια του Νέλσον Μαντέλα² περί ρατσισμού: «Κανείς δε γεννιέται, μισώντας κάποιον για το χρώμα του δέρματος, την καταγωγή ή τη θρησκεία του. Οι άνθρωποι μαθαίνουν να μισούν και, αν μπορούν να διδαχθούν το μίσος, μπορούν να διδαχθούν και την αγάπη, γιατί η αγάπη έρχεται πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά, παρά το αντίθετο».

A1. Να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 70-90 λέξεων τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν τους τρόπους που εκδηλώνεται ο ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον και τις επιπτώσεις του, σύμφωνα με το μη λογοτεχνικό κείμενο.

Μονάδες 15

A2. «οι ίδιοι οι άνθρωποι να διακατέχονται από αγάπη, ενσυναίσθηση, διαλλακτικότητα και ανεκτικότητα απέναντι σε κάθε συνάνθρωπό τους»: Να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης του μη λογοτεχνικού κειμένου και να γίνει η μετατροπή στην αντίστροφή της.

Μονάδες 10

A3. Να υποθέσεις ότι με αφορμή την 6^η Μαρτίου, «Πανελλήνια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού», δημοσιεύεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στο ιστολόγιο του σχολείου σου. Αφού περιγράψεις τις διάφορες μορφές με τις οποίες βλέπεις/ακούς να εκδηλώνεται ο σχολικός εκφοβισμός στην καθημερινότητα των μαθητών/μαθητριών της σχολικής

²Νέλσον Μαντέλα (1918-2013): Μεγάλος Νοτιοαφρικανός αγωνιστής του κινήματος για την εξάλειψη των ανισοτήτων και των φυλετικών διακρίσεων («Απαρτχάιντ»), ο οποίος, αφού φυλακίστηκε επί 27 χρόνια για τις ιδέες και τον αγώνα του, κατάφερε να γίνει ο πρώτος μαύρος πρόεδρος της Νοτίου Αφρικής.

κοινότητας, προσπάθησε να ευαισθητοποιήσεις και να πείσεις τους αναγνώστες σου να περιορίσουν αυτό το τόσο σοβαρό φαινόμενο, αξιοποιώντας στην επιχειρηματολογία σου τα λόγια του Νέλσον Μαντέλα που παρατίθενται στο τέλος του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Η Απελπισία

Το παρακάτω ποίημα του Μηνά Δημάκη (1913-1980) ανήκει στην ποιητική συλλογή «Σκοτεινό Πέρασμα», η οποία δημοσιεύτηκε το 1956.

Η απελπισία
δεν είναι συναίσθημα διαρκείας
ή
εμμονής.
Κανείς δεν εμμένει σε τέτοια φτώχεια
που δεν είναι μόνο φτώχεια ή ερήμωση,
είναι αφανισμός.
Μπορεί να γδυθείς βέβαια στο παγωμένο δάσος
και συχνά βρέθηκες γυμνός
και τα ρούχα χαθήκαν
κι άλλα δεν είχες.
Αλλ' εάν δε ζητήσεις
κάποια κουρέλια να σε προφυλάξουν,
το δάσος δεν υπάρχει πια για σένα
μήτ' εσύ για το δάσος.

Όμως εδώ βρίσκεσαι
προσμένοντας τα δέντρα να ξανανθίσουν.
Δε σε διακρίνω καλά
μες στο χιόνι που πέφτει.
Αλλά δε βρήκες και πάλι
κουρέλια για να φορέσεις.
Και θα ονειρεύεσαι πάλι
μια καινούργια στολή.

Η απελπισία δεν είναι συναίσθημα διαρκείας.
Αφού υπάρχω
και υπάρχουν
η απελπισία τελειώνει σύντομα
έτσι
ή
αλλιώς.

B1. Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο 60 λέξεων το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων του ποιήματος: «Η απελπισία δεν είναι συναίσθημα διαρκείας. Αφού υπάρχω και υπάρχουν η απελπισία τελειώνει σύντομα».

Μονάδες 15

B2. Να αναγνωρίσετε αν το ποίημα ανήκει στην παραδοσιακή ή τη μοντέρνα (νεότερη) ποίηση και να καταγράψετε τα χαρακτηριστικά (μορφικά ή περιεχομένου) που αποδεικνύουν την άποψή σας.

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. «*Η απελπισία δεν είναι συναίσθημα διαρκείας. Αφού υπάρχω και υπάρχουν η απελπισία τελειώνει σύντομα*». Ποιο μήνυμα προσπαθεί να περάσει με τους στίχους αυτούς το ποιητικό υποκείμενο στον δέκτη του; Συμφωνείς με την άποψή του; Σε κάθε περίπτωση να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Να υποθέσεις ότι η απελπισία που περιγράφεται στο παραπάνω ποίημα έχει κυριεύσει έναν συμμαθητή ή μια συμμαθήτριά σου που έχει πέσει θύμα σχολικού εκφοβισμού. Αφού λάβεις υπόψη σου το περιεχόμενο του ποιήματος, να συνθέσεις ένα δικό σου κείμενο στο οποίο να δίνεις συμβουλές στο συγκεκριμένο απελπισμένο πρόσωπο, προκειμένου να το βοηθήσεις να ξεπεράσει τη δυσάρεστη κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Μονάδες 25